

Karel Van Nieuwenhuysse

Karel Van Nieuwenhuysse is programmadirecteur van de Vlaamse Educatieve Master van de Lerarenopleiding te Leuven. Geschiedenis als bron van reflectie staat bij hem voorop.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Historisch bewustzijn is een wezenkenmerk van de menselijke soort. Geschiedenis fungeert als voedsel voor de geest en nodigt uit tot bedachtzame, genuanceerde en kritische reflectie op mens, samenleving en werkelijkheid in een langetermijnperspectief. Geschiedenis overstijgt de waan van de dag, toont de complexiteit der dingen, en hoedt ons voor de constructie van eenzijdige, simplistische en stereotiepe beelden en meningen over mens en samenleving in historisch perspectief.

Kunt u zich nog veel herinneren van de geschiedenislessen op school?

Van het lager onderwijs herinner ik me nog levendig hoe prachtige wandplaten – van bijvoorbeeld middeleeuwse burchten – de muren van het klaslokaal sierden en een romantische fascinatie voor het verleden opwekten. Eerder dan concrete geschiedenislessen herinner ik me vooral mijn geschiedenisleerkrachten, van heel diverse pluimage. Sommigen wilden ons leerlingen vooral één specifieke identificatie aanpraten – een Europese of een Vlaamse. De leerkracht van het vijfde leerjaar bestond het te vertellen dat hij ons dat jaar de Vlaamse Leeuw in plaats van de Brabançonne zou aanleren; het Belgisch volkslied was zogenaamd onder revisie. Anderen dicteerden voortdurend uitsluitend feitenkennis. Weer anderen maakten van geschiedenis een echt reflectief vak door ons historisch denken voortdurend uit te dagen.

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

De combinatie van kennis van het verleden en van geschiedenis, die leidt tot een kritisch-reflectief historisch denken. De voornaamste uitdaging bestaat erin leerlingen kritisch en genuanceerd te leren omgaan met historische bronnen, argumentatie en beeldvorming, hen historische contexten in acht te laten nemen, en hun blik te verruimen door hen te laten kennismaken met het anders-zijn van het verleden, en met meerdere perspectieven. Zo leren ze een gefundeerde en open blik te hanteren op de (voorbij) werkelijkheid.

Wat is de meest recente ‘historische sensatie’ die u heeft gehad?

Het bekijken van een nkisi nkonde, een Congolees spijkerbeeld waaraan geneeskracht werd toegeschreven.

Een nkisi nkonde (Congolees spijkerbeeld, niet de in het interview genoemde).

Het beeld werd geroofd tijdens aanvallen op dorpen in de buurt van Boma, eind negentiende eeuw. Ondanks smeebeden van de dorpelingen weigerde de Belgische bevelvoerder Delcommune het beeld nadien terug te geven; het werd naar België verscheept, en wordt vandaag in het AfricaMuseum in Tervuren (bij Brussel) tentoongesteld.

‘Op het vlak van historische interesse pleit ik schuldig aan de hoofdzonde der gulzigheid’

Als u morgen een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

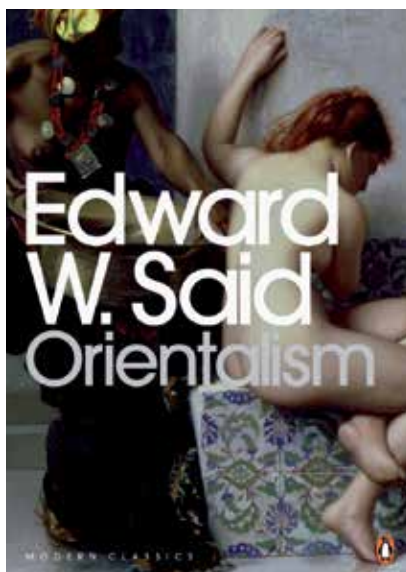
Als geschieddidacticus zou ik graag leerlingen volgen in hun ganse schoolloopbaan om de ontwikkeling van hun historisch denken op de lange termijn in kaart te brengen, waaronder ontwikkelingspsychologische en allerlei andere beïnvloedende factoren. Als historicus kies ik voor de analyse van processen van meerlagige identiteitsconstructie, bij individuen en groepen, in uiteenlopende historische samenlevingen, *top-down* en *bottom-up*.

Hoe vindt u dat geschiedenis en staatsinrichting aan een middelbare school moeten worden gedoceerd?

Gericht op de ontwikkeling van historisch denken, met inbegrip van het tezelfdertijd bijbrengen van een stevig historisch referentiekader.

Welke historische studie of welke historische roman maakte de meeste indruk op u?

Een slag in het gezicht van eurocentrische gemakzucht en zelfgenoegzaamheid was *Orientalism* van Edward Said: een echte eyeopener. In een weliswaar erg polemische stijl draagt het boek een ferme waarschuwing in zich voor het hanteren van een (eender welke) ethnocentrische blik, zowel voor het onderzoeken en begrijpen van het verleden en geschiedenis als voor persoonsontwikkeling en sociale vorming.

Welke historische persoon spreekt u het meest aan?

Ik was geroerd door het leven van onderwijzeres Ida Ramundo en haar zonen Nino en Ueseppe, zoals verteld in de historische roman *La Storia* van Elsa Morante. Hoe gewone mensen hun leven leiden in de maastroom der grote gebeurtenissen, en die niet louter als passieve speelbal ondergaan, maar met een zekere zelfstandigheid toch ook een beetje mee vormgeven, spreekt me sterk aan.

Denkt u dat de 49 kenmerkende aspecten die leerlingen moeten kennen voor het eindexamen enig nut hebben voor het geschiedenisonderwijs?

Ze dragen zeker bij tot de opbouw van referentiekennis van het verleden. Inzake kennis van geschiedenis mis ik de verwevenheid met aspecten van historisch-theoretische

(meta)reflectie, bijvoorbeeld over de contingentie van grenzen, over historische distantie, over identiteitsconstructie. Daarnaast valt het me op dat een erg westerse bril wordt gehanteerd. Waarom niet meer buiten-(West-)Europese geschiedenis behandelen, bijvoorbeeld die van interculturele contacten, bestudeerd vanuit meerdere perspectieven?

Welke historische periode spreekt u het meest aan?

Op het vlak van historische interesse pleit ik schuldig aan de hoofdzonde der gulzigheid. Als jonge historicus was ik vooral gefascineerd door de twintigste-eeuwse Belgische politieke geschiedenis. Die fascinatie is echter verruimd tot elke historische periode. De verhouding tussen de prehistorische sapiens en neanderthaler, zestiende-eeuwse Ottomaanse koffiehuisen, negentiende-eeuwse medicaliseringsprocessen: ongelooflijk boeiend allemaal toch!

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt?

L'amica geniale vond ik een fantastische dramareeks over de vriendschap tussen twee Napolitaanse vrouwen sinds hun kindertijd. De sfeerscheping, het vroege naoorlogse Zuid-Italiaanse decor, de vertolkingen, de taal, het subtiel verweven van kleine en grote geschiedenissen maken dit tot een echte parel.

De inhuldiging van een monument voor koning Albert I in Leopoldstad, Belgisch-Congo, 1938.

Wat is uw meest dierbare bezit dat ook historische waarde heeft?

Veel is ze niet waard, maar een wandkaart van België uit 1908, nog zonder de Oostkantons, en Congo afgebeeld als tiende Belgische provincie in het klein, terwijl de kolonie in realiteit tachtig keer groter was dan België.

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

Het AfricaMuseum in Tervuren omdat het zoveel prangende kwesties oppert (over machtsverhoudingen, interculturaliteit, kennis, identiteit), en bij elke bezoeker kritische introspectie kan stimuleren. Bovendien huisvest het museum ook een wetenschappelijke instelling die het reflectieproces heel wat input kan geven.

Stel, u zou minister van Onderwijs worden in een nieuw te vormen kabinet, wat zou u voor het geschiedenisonderwijs ingevoerd willen zien?

Een grondwettelijk verbod op te veel overheidsbemoeienis op het geschiedenisonderwijs, zoals via een canon. Erken de essentie van het wezen van geschiedenis als constructie én de professionaliteit van de geschiedenislerkracht, die inhoudelijke betutteling door een overheid echt niet nodig heeft. ■

Ben Vrieseema is hoofdredacteur van Kleio.